

Térey János

Brazíliavárosok, avagy „kísérlet a tökéletességre”*

Barabás Zsófi: *Flow*

A38, Budapest

2015. szeptember 8 – szeptember 24.

Amikor Rio de Janeiróban elfogyott a hely, vagy legalábbis szűkülni kezdett az a kívánatos parti sáv és sokadjára is fölmerült a tengerpart védhetetlenségének sajnálatos ténye is... akkor Brazília nagyot gondolt és elindult a dzsungel felé. Elindult ragadozni, törte az utat maga előtt, folyókat hidalt át, mocsarakat szárított ki, és lassacskán bekebelezte a dzsungelt.

* Elhangzott a kiállítás megnyitóján.

BARABÁS ZSÓFI tájképfestő, de nem úgy, mint mondjuk rokona, Barabás Miklós, aki a reformkorban még vadregényesnek mondható budai hegyeket festette, meg az azóta föld alá kényszerített, kacskaringós Ördögárkot. Ez a tájfestőség első pillantásra azért nem nyilvánvaló, mert Barabás Zsófi tulajdonképpen tájakat fest. Nem természetet, nem zsánert, és még csak nem is stilizált térképlapokat vagy metropoliszokat felülnézetből. Hanem, mondjuk így, gondolati folyamatokat ábrázol – a táj jegyében. Lelki *landscape*. Városi szöveteket hoz létre, s a világ egyik legletisztultabb alaprajzú városában festi a világ legszeszélyesebb elrendezésű városait. De tisztázzuk hamar, mi lappang minden túlságosan rendezett alaprajz eszméje mögött. Majdnem mindig valamilyen baleset. Annak az eltüntetni óhajtott nyoma. Valami súlyos katasztrófa, mint például a körutas-sugárutas Szeged esetében a Nagy Víz 1879-ben; az sodorta el és horpasztotta be a régi belváros földszintes kulipintyóit, azok helyén jöhetett létre a korszerű város. Egy eliszaposodott és melankolikus bűzlő Duna-ág emléke kísért Pesten. Sohasem lett volna belőle Canale Grande, lett viszont Nagykörút. A közös etalon, Párizs pedig akármilyen tüneményesen fejlesztett, ugyanolyan lelketlenül pusztított is saját ingoványos középkorából.

Az ideális város vágya egyidős az első nagyvárosokkal. A reneszánsz idején az antik talajon,

BARABÁS ZSÓFI
Flow, A38, Budapest, 2015, részlet a kiállításról © Fotó: Sulyok Miklós

platonikus alapon nyugvó és a bibliai hagyományban gyökerező humanista eszme válságtünete volt, amikor a nyitottnak szánt ideális város ijesztő utópisztikus várossá változott. Előbbi egy konfliktusmentes – tehát mai magyar szemmel enyhén szólva is elképzelhetetlen – társadalmat szolgált az esztétika eszközeivel, egy élhetővé formálódó térben; utóbbi, például Morus Tamás *Utópiája* merev, katonás, életszerűtlen modell volt, a falanszterek közeli rokona.

De miért e törekvés, kinek miért a túl szabályos az ideális?

Tisztázzuk azt is, hogy valóban elvágólagos és monoton utcahálózatú vidéki Párizsokra van-e szükségünk itt és most? Vagy mégis olyan amőba alakú parkokra, amilyeneket Barabás fest? E serpentinező autóutakra és kacskaringós folyókra, a pályaudvarok szerteágazó sínkötegeire, erre a látszólag zabolátlan indázásra?

Színes szalagok kígyózzák keresztül a nagyméretű vásznakat. Kétségtelenül van bennük valami japános: érzéki, de roppant rendezett. Világosszürke és sötét mezők, síkság és domborzat, akril és olaj pontos dinamikája. Mívesség. Legyen szó úrról, felhőről vagy viharról, semmi sem tűnik esetlegesnek. Máskor mintha szövet-tani metszeteket látnánk, élő szervezet sejtjeit, de a kompozíció mindig magában foglal valami féle szögletes idomot is. Amelyik mindig élénkebb színű, látszólag boldogabb alakzat.

Az emberi test nem tartalmaz nyílegyenes vonalat. A legújabb vásznan origami-madarak repdesnek. Síkbeli hajtogatás. És a madarak szárnyai alá mintha kiterített állatbőrök kanyarodnának. Netán omló gombolyag szálai? Felülnézetben mégis: város. „Az organikus bekebelezi a geometrikus(a)t”, hangzik Mészáros Zsolt tézise. Micsoda vérpezsdítő feladat a semmiből és a semmiben, szűz mezőn, sivatagban, dzsungelben vagy jégmezőn, a Holdon vagy a Marson várost építeni! Megvitatni, hol álljon a katedrális? Az egyetem, a szenátus és az elnöki palota? A legfelsőbb bíróság, a bank- és a bulinegyed? Viruljon több alközpont, főlészámolva a csökevényes egyfejűséget. („A metropoliszok fürtökben egymáshoz tapadó vagy lazán egymáshoz kapcsolódó, széttagolt zónáinak szüntelenül változó együttesében a központ mindig vándorol: a perifériából centrum lesz, a centrumból periféria.”) Legyenek a folyóparton laza ligetek, ássunk dísztavakat a pusztába. Legyenek ügyesen fonódó villamosok, indokolt nyomvonalú metróvonalak, legyen megbízható üzemeltetés. Rozsdamezőt pedig ne is lássunk! Minden, ami esetleges, legyen száműzve az erdőn túli szatellitvárosokba. Legyen tágas a tér, amelyet majd főlészántanak a tüntetők meg a karhatalmisták a zavargások során, s ahol megpihenhetnek az ideálisról – vagy annál sokkal kevesebbről – álmódzó menekültek avagy bevándorlók. Tisztázzuk azt is, hogy mi lappang a legszeszélyesebbnek látszó utcahálózat mögött? Nyilván

az otthonosság vágya, kontra rend és fegyelem. Zugok, sikátorok, apró piacterek mesterséges szabálytalansága. Ez is az ész uralma az ösztönszféra fölött, és nem az akadálytalan burjánzás örülete. Mégis rend lakik a látszólagos anarchiában: ésszerű szeszély rajzol(tat)ja ezeket a Barabás-féle Brazíliavárosokat.

Szép is az igazi Brazíliaváros – *ex novo* városnak építve, akár a középkor és az újkor erődítmény-városai –, Lucio Costa szerkezeti elgondolásával és Oscar Niemeyer főépítészetével. Alaprajzát hasonlították már pillangóhoz, kitért szárnyú madárhoz, leggyakrabban pedig repülőgéphez. Sokágú tavának öblei olyanok, mint a szarvak. De partjukon valahogy sohasem alakult ki olyan vérpezsdítő élet, mint Rióban. Lombikban született város. Évszázadok kellenek, mire patinája lesz.

Barabás Zsófi festészete otthonos és fegyelmezett egyszerre.

És mi a helyzet a bizonyos *flow*-val? Ami végső soron az ihlet szinonimája, nemde? A teremteni képesség állapota, tehát nem csupán az alkotás kitérő öröme, hanem a tartós katarzis, amelyet Barabás Zsófi kiállításának címe idéz. Ez az euforikus magaslét vajon a létrejövétel folyamata volna? Amikor az ember sem lógásnak, sem emberfölötti erőfeszítésnek nem érzi a munkáját, hanem egyfajta önfeledt lebegésnek éli meg, olyankor jó létezni.

BARABÁS ZSÓFI
FLOW, 2015, akril, olaj, vászon, 150×210 cm
© Fotó: Nagy Géza

BARABÁS ZSÓFI
VIHAR – STORM, 2015, akril, olaj, vászon, 150×210 cm
© Fotó: Sulyok Miklós

